Drago mi je

Hercigonja, Ena

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:807388

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

THE ACADEMY OF ARTS AND CULTURE IN OSIJEK

Repository / Repozitorij:

Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek

zir.nsk.hr

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA VIZUALNU I MEDIJSKU UMJETNOST
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

ZAVRŠNI RAD

„DRAGO MI JE“

ENA HERCIGONJA

Mentor:
Izv.prof.art. Vladimir Frelih
Sumentorica:
Ana Petrović, asistentica

Osijek, rujan 2021.

SADRŽAJ:

1. SAŽETAK……4
2. SUMMARY……..……..5
3. UVOD……..6
4. BOJA……...7
5. IZRADA ZAVRŠNOG RADA……..10
    1. STKLO BR. 1 ……10
    2. STAKLO BR. 2……..13
    3. STAKLO BR 3. ……16
    4. STAKLO BR. 4……..18
    5. STAKLO BR. 5……..20
6. ZAKLJUČAK……22
7. POPIS SLIKOVNOG MATERIJALA……...24
8. LITERATURA……...24

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja_____ potvrđujem da je moj _____rad
diplomski/završni

pod naslovom _____

_____

te mentorstvom _____

rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____

Potpis

_____

1. SAŽETAK

Sam naslov završnog rada „Drago mi je“ govori o upoznavanju nečega iz tog razloga što je cilj rada potaknuti promatrača i dati mu priliku da sagleda rad sa svih strana i kutova, „upozna“ ga, te da ga potakne na razmišljanje o mogućem značenju boja i oblika, redoslijeda i samog nastanka.

Rad je postavljen na postavu visokom 40cm kako bi bio u ravnini očiju promatrača koji ima mogućnost pogleda na potpunu sliku rada te ga slobodno istraživati sa svih strana. Sastoji se od pet okomito podignutih stakala, prvo visine od 111,50cm, drugo i treće 117,50cm i četvrto i peto od 119cm (pet Kompozicija) .Stakla su postavljena paralelno jedno iza drugog u razmacima od 10 cm. Na taj način promatrač ne gleda na kompozicije na „klasičan“ način postavljene na zidu jedna pokraj druge nego ih promatra u jednome sklopu kao skulpturu, zagledava se između, te zbog stakla kao podloge u prazninama između boja ili pod kutom pod kojim je promatra vidi ono što je na sljedećem.

Sam sadržaj stakala povezan je usporedbom upoznavanja nekog umjetničkog djela s upoznavanjem čovjeka pomoću boja i njihovih odnosa. Svaka boja ima drugačiji psihološki utjecaj, značenje, povijest pomoću kojih je u ovom radu kroz pravokutne oblike prikazan razvoj čovjeka kroz godine. Cilj nije u tome da promatrač rada shvati što boje i oblici predstavljaju nego da ga barem promatra jer i samo promatranje rada nešto je što po mišljenju i iskustvu autorice prosječan čovjek u Hrvatskoj nije dugo napravio kada je u pitanju suvremena umjetnost, te bi to bio jedan korak bliže prema razumijevanju, upoznavanju i većem zanimanju za umjetnost kakvu danas poznajemo. Rad će po prvi puta biti izložen na godišnjoj izložbi studenata Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku, i iako je većina posjetitelja te vrste izlaganja struka, autorica se nada da će doprijeti i do onih koji nisu.

KLJUČNE RIJEČI

Boja, oblik, slika, skulptura, suvremena umjetnost, intermedija, intersekcija

2. SUMMARY

The title „Nice to meet you“, by itself, talks about discovering something for the sole reason of the work beeing there to encourage the viewer to look at it from all sides and angels, to „meet“ it and to encourage them to think about the possible meanings of the colours, shapes, orders and the sole creation of it. This work was constructed on a setup that is 40cm tall so that it would be on the same level as the viewers eyes, who then has the possibility to see the complete picture of the work and then have the freedom to explore it from all sides. It consists of 5 vertically raised pieces of glass, first beeing 111,50cm tall, second and thirt 117,50cm and forth and fifth 119cm (five compositions). Glass pieces are set parallelly behind one another with a distance of 10cm. In this way the viewer is not looking at the composition in a „classical“ way, set on a wall one next to each other but rather they are looking at it as a single assembly like a statue, they are looking in-between, beacuse of the glass that is its base, in the empty spaces between colours or angles that it's beeing viewed from, they are able to see through what is behind it. The wholemeaning of the glass being used is connected to a comparison of understanding an art piece with understanding a human being himself by using colours and their connections. Every colour has different psychological impacts, meanings, history which is used to show the evolution of a man though rectangular shapes. The point is not to make the viewer realise what the colours and shapes are supposed to represent beacuse the sole act of viewing the piece is what, in the artists opinion and expirience in Croatia thtey didn't do in a long tme when it comes to contemporary arts and that would be one step closer to better understanding an art piece and developing a grater interest for contemporary arts as we know it today. This piece will be presented at the yearly exhibition of students of the Academy of arts and culture in Osijek for the first time and even though most of the public that would be attending this tipe of exibition work in the same field, the author also wishes to reach those who do not.

KEYWORDS

Color, form, painting, sculpture, contemporary art, intermedia, intersection

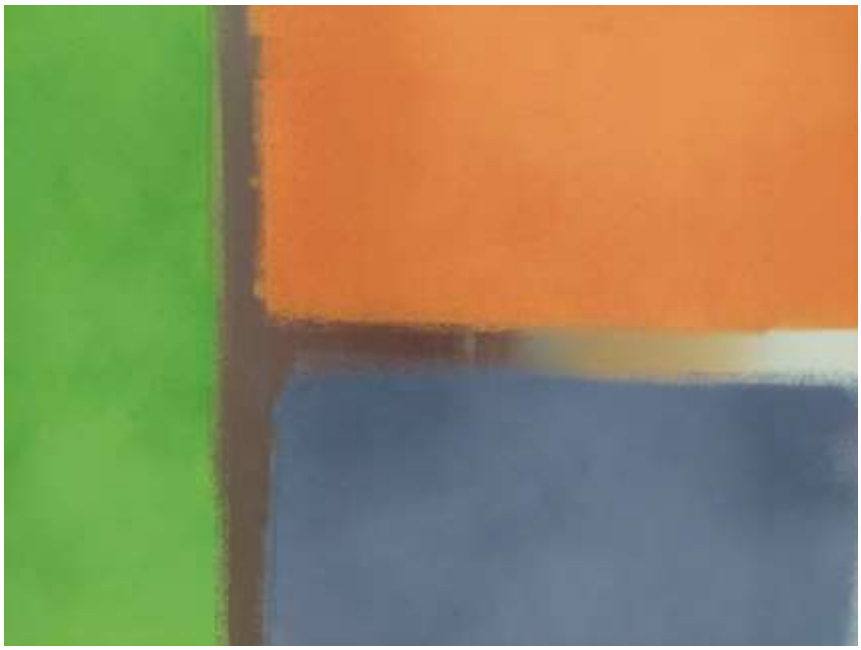
3. UVOD

Rad se sastoji od pet okomito podignutih stakala na kojima su na svakom pojedinom staklu postavljene po tri različite boje u pravokutnim nepravilnim plohama, izuzet prvom/zadnjem koji na sebi nosi samo jednu, bijelu, (ne)boju. Stakla su podignuta pomoću drvenog postolja koji ih drži. Cjelokupan rad podignut je na postolje visine 40 cm kako bi rad bio više u razini očiju promatrača kao da se nalazi postavljen na zidu. Korištene su tri osnovne i tri sekundarne boje, njihove varijacije, crna i bijela.

Rad funkcionira kao slika i skulptura odnosno, ono je intersekcija slike i skulpture. Na njega se može gledati i kao na seriju od pet slika povezanih u jednoj tematici. Definicija skulpture u užem smislu je trodimenzionalni objekt koji ima likovna svojstva pa tako i ovaj rad možemo smatrati skulpturom koliko i slikom s obzirom da je interakcija slike i skulpture, trodimenzionalno djelo s obilježjima slikarstva.

Zbog relativno malog prostora između kompozicija od promatrača se očekuje i trud kako bi sagledao čitavu sliku, istraživao ga, možda pronašao mjesto na radu koje mu osjećajem ili vizualno najbolje odgovara ili mu se sviđa. Cilj djela je navesti promatrača da se zagledava u rad, obilazi ga i pokuša vidjeti sve njegove komponente, iako bi za to možda trebao malo više uložiti truda.

„Upoznavanje“ je provedeno kroz pet oslikanih stakala i kroz pet životnih razdoblja preko starosti do samog rođenja. Razdoblja su prepoznatljiva po bojama koje su korištene i njihovim omjerima - bojama je simbolički prikazana životna dob. Slike stilom podsjećaju na apstraktni ekspresionizam i slikarstvo obojenog polja.

fotografija 1 – detalj Kompozicija 2

4. BOJA

U radu su korištene bijela, plava, crvena, žuta, narančasta, ljubičasta, zelena, bijela i crna boja te reducirane varijante žute, zelene, crvene i plave, te svaka od njih ima svoju vrijednost i psihološko značenje.

Dojam boje sinergija je svjetla i vida, a da bi to bilo moguće potrebna su tri elementa: izvor svjetlosne energije, predmet na koji pada ta energija te čovjek (ili životinja) koji posjeduje složeni biološki i kulturalni aparat koji se sastoji od oka i mozga. Različite frekvencije svjetlosti u ljudskom organu vida stvaraju dojmove različitih boja, a razlaganjem sunčeve bijele svjetlosti kroz prizmu nastaje neprekidni spektar kojeg je 1676. otkrio Isaac Newton.

Proučavanje sistema boja započelo je krajem 17. stoljeća i razvija se sve do danas. Sistemi i fenomeni boja proučavaju se u fizici (optika), teoriji forme, psihologiji percepcije, tehnologiji likovnog materijala, teoriji umjetnosti, teoriji elektronske „ekranske“ slike, semiotici, semiologiji, estetici… Autorica koristi te sisteme kao izvor podataka o bojama koje koristi. (semiotika, teorija umjetnosti, estetika). Boja je efekt u oku izazvan svjetlom emitiranim iz nekog izvora ili reflektiranjem neke površine. Avangardni teoretičari i umjetnici apstraktnog slikarstva u prvoj polovici 20. stoljeća bavili su se sistematizacijom boje kao optičkog, značenjskog, duhovnog i psihološkog fenomena.[1] U umjetničkom djelu boja se pojavljuje kao likovni znak koji može imati čisti *pikturalni*[2] karakter, alegorijsku i značajnu nadogradnju, socijalno značenje ili može biti individualni izraz i prikaz duhovnih i psiholoških stanja umjetnika ili promatrača.[3] Upravo to osnova je na koju se ovaj rad oslanja, odnosno boje u ovome radu su reprezentacija rasta čovjeka.

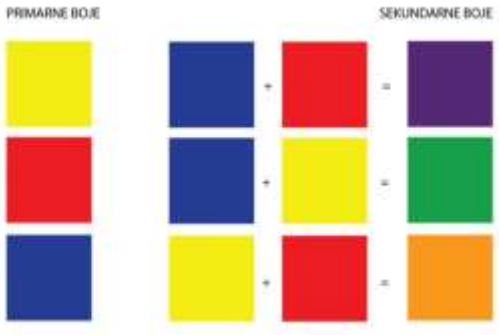
Način na koji je boja primijenjena ili koja boja je primijenjena na slici može odrediti veliku razliku o načinu na koji je promatramo. Kroz povijest svaka boja imala je svoju ulogu, značenje, osobinu, ali i okus i miris (boju ne možemo doslovno okusiti ali mnoge boje podsjećaju na određene mirise i okuse, npr. crvena boja podsjeća na ljutu hranu).

Crvena, plava i zelena su primarne, aditivne boje. Kada se te tri boje pomiješaju, vidimo ih kao ostale boje koje vidimo okom i stvaramo u mozgu. Paleta istih može se dobiti miješanjem tri osnovne: crvene, plave i žute koje nazivamo osnovne, primarne ili boje prvog reda. Njihovim miješanjem dobivamo boje drugog reda, sekundarne ili izvedene boje: Plava + žuta = zelena, Plava + crvena = ljubičasta, Crvena + žuta = narančasta. Miješanjem primarnih i sekundarnih nastaju boje trećeg reda tzv. tercijarne boje. To su plavozelena, žutozelena, crvenonarančasta, smeđa itd. Upravo to je paleta boja koje autorica koristi u svom radu (tri osnovne boje i njihove izvedenice i varijacije), miješanjem tri osnovne boje, crnu i bijelu, dobiva ostale boje palete.

[1] Šuvaković, M., Pojmovnik suvremene umjetnosti, 2005., Zagreb

[2] pȉkturālan - pȉkturālan prid. ⟨odr. -lnī⟩ - koji se odnosi na slikare i slikarstvo, koji je ukrašen, dopunjen ilustracijama; ilustriran, slikovit - https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search

[3] Šuvaković, M., Pojmovnik suvremene umjetnosti, 2005., Zagreb

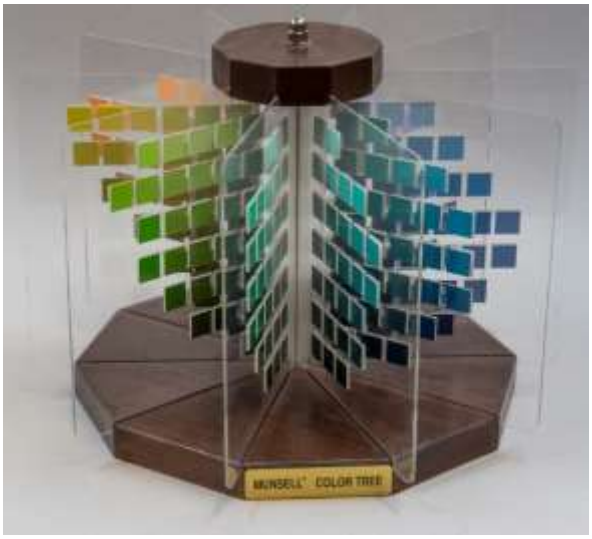

fotografija 2 Miješanje sekundarnih boja

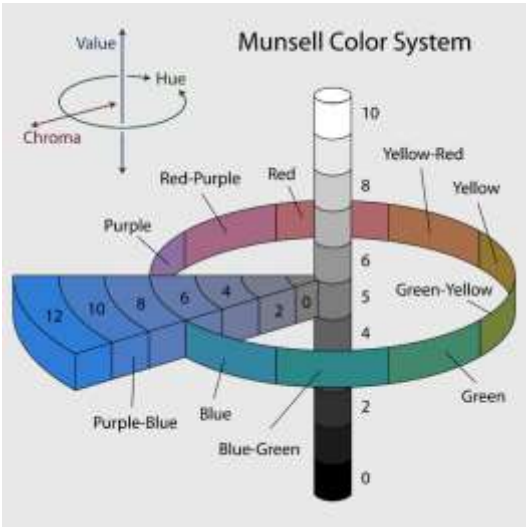
Po načelu toplih i hladnih, aktivnih i pasivnih, te pozitivnih i negativnih, boje je grupirao i Gothe. Po njemu narančasta simbolizira osjećaje bliskosti i topline dok plava implicira apsolutno Ništa. Crvena, narančasta i žuta su na pozitivnoj strani, one izazivaju raspoloženje živahnosti, poduzetnosti i aktivnosti. Plava boja, premda je boja energije nalazi se na negativnoj strani i u najvišoj čistoći je „ništa“, ali ono koje pokreće. Kako je Gothe predstavio svoje mišljenje o grupiranju i značenju boja, tako autorica kroz ovaj rad predstavlja vlastita.

Albert Munsell američki slikar portretist izradio je trodimenzionalni sustav boja, tzv. Munsellovo stablo boja 1915. godine, u kojem je svaka boja iz osnovne Munsellove palete klasificirana na temelju osnovnih atributa koji uže definiraju svaku boju: ton, zasićenost i svjetlina. Prije Munsella, nekoliko ranijih sustava uređenosti boja također smješta boju u trodimenzionalni prostor, ali Munsell prvi separativno definira parametre tona, svjetline i zasićenosti kao osnovne, međusobno neovisne, atribute vizualne percepcije boje. Munsell je prema tome prvi koji sistematično ilustrira boju u trodimenzionalnom prostoru.[4] Baš kao i Munsellov, i ovaj rad je ilustracija boja u trodimenzionalnom prostoru ali po psihološkom i kulturološkom učinku.

[4] Brenko, Aida, Moć boja, kako su boje osvojile svijet, Etnografski muzej, Zagreb, 2009, str. 155

fotografija 3 Originalno Munsellovo drvo boja

fotografija 4 Munsellov sustav boja

5. IZRADA ZAVRŠNOG RADA

Staklo kao nosač slike je najzastupljeniji u sakralnoj umjetnosti na prozorima crkava odnosno vitrajima ali i u primijenjenoj umjetnosti kada se oslikavaju stakla na vratima, čaše i slično. U suvremenoj umjetnosti staklo umjetnicima daje novu perspektivu i načine stvaranja umjetničkog djela, od slikanja u slojevima da bi se dobio veći dojam trodimenzionalnosti do reflektora koja raspršuj boju sa stakla po prostoriji itd. (npr. Dustin Yellin – psychogeographies). U ovome radu staklo simbolizira prozirnost viđenja umjetničkog djela, gledajući u jedno djelo nazire se priča koja je iza njega ili u ovome slučaju doslovno drugo djelo, odnosno Kompozicija koju vidimo ili kroz boje koje su više transparentne ili kroz ne obojane dijelove stakla.

Korištene su tri osnovne (crvena, plava, žuta), tri sekundarne boje (ljubičasta, zelena, narančasta) boje, njihove varijacije, crna i bijela, nanesene ravnomjerno valjkom na stakla u pravokutnim plohama s razmacima između ploha. Stakla su uglavljena u urezima u drvenoj ploči te postavljena na postament visine 50 cm kako bi rad bio u visini očiju promatrača, obojanim u bijelo kako bi ne bi preuzimao ulogu rada i stopio se s okolinom bijelog galerijskog prostora.

Analiziranje rada započinjemo sa svakom Kompozicijom posebno, odnosno staklom, počevši od „prvoga“ najmanjeg.

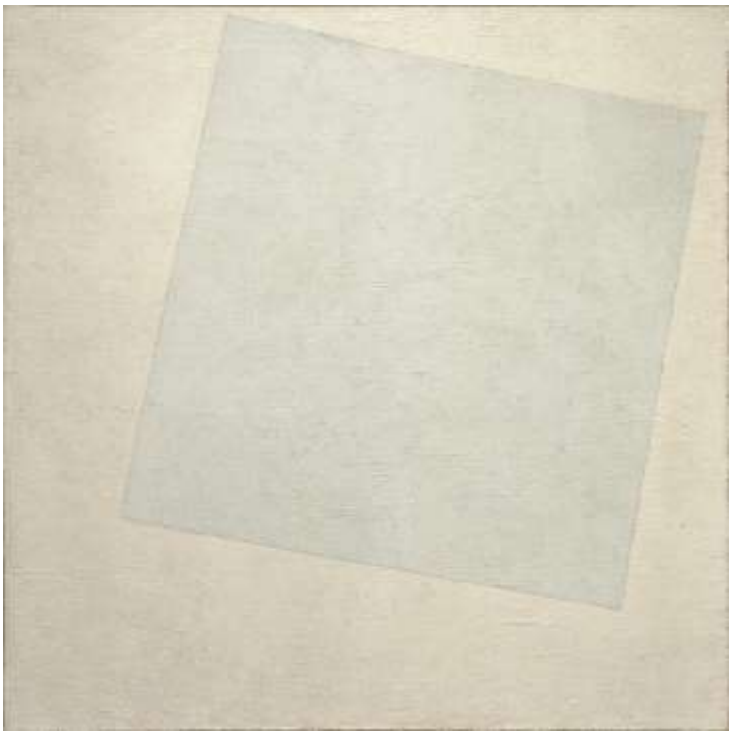
5.1. „Kompozicija 1“ – staklo br.1

„»Suprematističkim sistemom ukinuta je plava boja neba, zamijenjena bijelom koja je istinska, stvara predodžbu beskraja •..« Plavilo se skidalo i s neba. Ja s neba uklonih plavetnilo koje je vrsta crnine (Rimbaud). Na Chagallovim slikama nebo će biti i plavo i crveno- Maljevič je »sa svojim drugovima-pilotima zaplivao u taj bijeli beskraj«. Ali koliko i beskraj to je bio i kraj i bijela se površina identificirala sa zidom, zidom barijere i dvodimenzionalnosti. Zidom besperspektivnosti i zatvorenih prostora. Maljevič je insistirao na filosofskom karakteru suprematizma.“[5]

Prvo staklo gledajući ga samostalno podsjeća na supermatističku kompoziciju kao što je „Bijelo na bijelom“ Kazimira Maljevića, ali u kompletnom postavu zbog stakla kao odabrane podloge, kroz tu bjelinu naziru se boje sljedeće kompozicije/stakla koja pozivaju promatrača da skrene pogled prema dalje. Boja je na staklo ravnomjerno nanesena valjkom dovoljno tanko kako staklo ne bi izgubilo svoje svojstvo transparentnosti.

[5] Miro Glavurtić, crkva u svijetu, Umjetnost i misao, Inverzije, Slikarstvo

Bijela kao „boja“ većinski se povezuje sa nevinošću, čistoćom, mirom i blaženstvom, predstavlja jednostavnost, lakoću, prazninu, pa i nešto nepoznato[6]. Upravo iz tih razloga odabrana je ona za prvu kompoziciju koja bi predstavljala nekakav početak, ali ako je povežemo s usporedbom rada s upoznavanjem čovjeka, s tek rođenim djetetom. I slikar uvijek započinje s bijelim platnom. Iako bi je mnogi možda podcijenili, i Maljević pokazuje koliko se mnogo zapravo može samo sa bijelom bojom.[7]

Slika 5: Bijelo na bijelom, K. Maljević

[6] Brenko, Aida, Moć boja, kako su boje osvojile svijet, Etnografski muzej, Zagreb, 2009

[7] *„»Suprematističkim sistemom ukinuta je plava boja neba, zamijenjena bijelom koja je istinska, stvara predodžbu beskraja •..« Plavilo se skidalo i s neba. Ja s neba uklonih plavetnilo koje je vrsta crnine (Rimbaud). Na Chagallovim slikama nebo će biti i plavo i crveno- Maljevič je »sa svojim drugovima-pilotima zaplivao u taj bijeli beskraj«. Ali koliko i beskraj to je bio i kraj i bijela se površina identificirala sa zidom, zidom barijere i dvodimenzionalnosti. Zidom besperspektivnosti i zatvorenih prostora. Maljevič je insistirao na filosofskom karakteru suprematizma.“* – Miro Glavurtić o Maljeviču

fotografija 6: Kompozicija 1

fotografija 7: detalj 1- Kompozicija 1

5.2. „Kompozicija 2“ – staklo br. 2

Kompozicija na drugom staklu sadrži tri osnovne, odnosno primarne boje, crvenu, žutu i plavu. Crveni pravokutnik postavljen je uspravno punom dužinom pokraj gornjeg žutog i donjeg plavog pravokutnog oblika koje odvaja praznina mutnog stakla kroz koju se naziru boje slijedeće kompozicije. Odabir boja bazirao se na više razina. Upoznavanje likovne umjetnosti trebalo bi započeti s upoznavanjem nekih likovnih osnova baš kao što su primarne i sekundarne boje koje koristimo i viđamo u svakodnevnici više nego što mislimo (in dizajn, grafički dizajn, znakovi …)

Ako smo krenuli od prve Kompozicije, bijele providne plohe, kao početka nekakvog stvaranja, života, djela, potpuno je razumljivo i logično da ono što slijedi je nešto živo i primarno. Ove boje zovu se primarnima jer se ne mogu stvoriti miješanjem drugih boja ali pomoću njih se mogu stvoriti sve ostale, pa tako iz i tog razloga predstavljaju nekakav početak. Korištenjem dvije tople i jedne hladne boje vrlo je bitno postaviti ih u ravnomjernom omjeru kako jedne ne bi prevladavale drugoj, odnosno uravnotežiti odnose. Crvena i žuta boja su upečatljivije od plave pa iz tog razloga plava boja je u korištena u većem omjeru. Autorici, osobno, ta kompozicija stvara ugodu, osjećaj ravnoteže, sklada i razigranosti zbog odabira korištenih boja koje se najčešće koriste u oslikavanju dječjih knjiga, igrališta, igračaka itd. Upravo to bio je jedan od razloga zbog kojega su te boje odabrane.

Plava boja ima svoje karakteristike i ovisno o tome u kojim omjerima je koristimo osjećaje i doživljaje kao što su hladnoća, daljina, tuga, duhovna komunikacija, osjećaj smirenosti, prisutnosti božanskoga itd.

Crvena po psihološkom djelovanju ima skoro pa suprotan učinak od plave. Radi se o iznimno žarkoj i oku upadljivoj boji pa se upravo iz tih razloga koristi kada želimo nekoga upozoriti na neku opasnost kao što su to na primjer prometni znakovi upozorenja i zabrana. Koristeći je u većim omjerima puno je lakše naglasiti emocije kao što su bijes, agresija i ljutnja. S druge strane, crvena boja također predstavlja erotiku, zdravlje (rumeno lice) ali je popularna i na mnogim svečanostima (Božić, Nova Godina…). Iako bi danas mnogi okarakterizirali plavu boju kao „mušku“, u prošlosti je tu karakteristiku nosila upravo crvena boja zbog njene „popularnosti“ za vrijeme ratovanja, te zbog toga ona nosi naziv „boja rata“. [8]

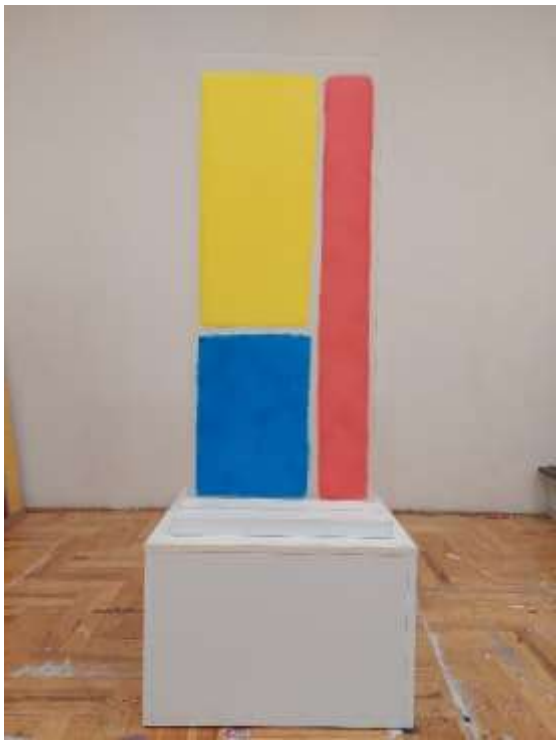
> *„ Kao što postoji samo jedna istina, tako postoji i samo jedna žuta boja. Iznevjerena istina je prekršena istina, dakle, neistina. Tako su izrazi zamućene žute boje simboli zavisti, izdaje, nepovjerenja i nepravde.“*[9]

[8] Brenko, Aida, Moć boja, kako su boje osvojile svijet, Etnografski muzej, Zagreb, 2009

[9] Itten, Johannes, Umetnost boje, Priručnik, Umjetnička akademija u Beogradu, 1973, str. 102

Žuta je najopaženija boja zbog najveće refleksije od svih boja, čak sjajnija i zamjetljivija od bijele. Žuta boja sinonim je za sunce, optimizam i svjetlost. Osoba okružena žutom osjeća se optimistično jer mozak otpušta više serotonina na ovu boju.[10] Smatra se da potiče koncentraciju, stvaralaštvo i kreativnost. Jedna od važnih karakteristika ove boje je i komunikativnost. Žuta boja korištena na ovoj kompoziciji ima upravo te učinke. Žuta boja također može stvoriti osjećaj frustracije i ljutnje. Iako se smatra veselom bojom, ljudi imaju veću vjerojatnost da će izgubiti svoje živce u žutim sobama ali i djeca imaju tendenciju da plaču više u žutim sobama.[11] Neke nijanse povezuju se s kukavičlukom, laži, ludilom.[12]

Iako sve pastelne boje možemo okarakterizirati dječjima zbog njihovog laganog intenziteta, autorica je odabrala crvenu, žutu i plavu kao njihove predstavnike iz razloga što su primarne.

fotografija 8: Kompozicija 2

[10] The International Journal of Indian Psychology, Volume 3, Issue 2, No. 7, str. 119.
[11] https://hr.reoveme.com/psihologija-boja-utjece-li-na-to-kako-se-osjecate/
[12] Itten, Johannes, Umetnost boje, Priručnik, Umjetnička akademija u Beogradu, 1973

Kompozicija 2 kao i sljedeće kompozicije stilom podsjećaju na slikarstvo obojenog polja. Mark Rothko je američki slikar apstraktnog ekspresionizma koji je ostavio velik trag u svijetu slikarstva ali je bio i veliki utjecaj kod izrade ovoga rada. Velika većina njegovih djela po kojima je prepoznatljiv prikazuju velika platna koja sadrže pravokutnike koji su obojeni raznim bojama, ovisno o poruci koju su pokušavali prenijeti. Njegova upotreba boje u kvadratnim poljima kao jedino izražajno sredstvo dovelo je do svijet umjetnosti do razvoja nove verzije apstraktnog ekspresionizma, slikarstva obojenog polja. Ovaj rad upravo iz tih razloga uvelike podsjeća na njegov. Rotko je svojim radovima proučavao osnovne ljudske osjećaje te mnogobrojni promatrači njegovih radova imaju emotivnu reakciju na njegov rad. Dok on kroz boje propitkuje emocije, autorica ovoga rada kroz boje reprezentira ljudske emocije, ponašanje, dob,…

fotografija 9: M. Rothko, Untitled, 1952.

5.3. „Kompozicija 3“ – staklo br. 3

Kompozicija na trećem staklu sadrži tri sekundarne boje, zelenu, ljubičastu i narančastu. Uski zeleni pravokutnik uspravno je postavljen s lijeve strane pokraj plavo-ljubičastog i narančastog pravokutnika. Sekundarne boje, boje su nastale miješanjem primarnih boja (plavom, žutom i crvenom). Smještaj boja prilagođen je upravo prema tome kako se boje s druge kompozicije miješaju. Ispred zelene nalaze se žuta i plava boja druge kompozicije, ispred narančaste, crvena i žuta, ispred ljubičaste, plava i crvena.

fotografija 10: Kompozicija 3

Nakon primarnog dolazi sekundarno. Kompozicija 3 sadrži dvije omjerom prevladavajuće hladne i jednu toplu boju pa je i zbog toga manje uočljivija od prethodne, te osobno autorici, u kompletu daje ozbiljniji dojam.

Samostalno i ove boje imaju svoje psihološke i kulturološke značajke. Zelena ovisno koliki omjer plave ili žute posjedovala ima različite karakteristike. Žuto-zelena predstavlja otrov i zavist, većinski zbog toga što je često viđamo na zmijama otrovnicama. Zbog toga što je veliki predstavnik prirode, zelena boja također predstavlja život, plodnost, besmrtnost (zimzeleno), nadu, sreću (četverolisna djetelina), ne zrelost („on je zelen“) ali i zrelosti… također ima ulogu boje dopuštenja (zeleno svijetlo).[13]

Narančastu zbog samog njenog nastanka iz vesele žute i aktivne crvene smatramo vrlo toplom i veselom bojom koja ima sve vesele karakteristike istih. Topla boja koja nam stvara ugodu i dobro raspoloženje. Sve to može se brzo promijeniti ako u nju umiješamo bijelu ili crnu boju, bijelom brzo gubi svoju odliku topline a crnom dobiva smeđi ton te djeluje prigušenom i sumornom. [14]

> *„Kada ovakva svijetlost spopadne krajolik, osjetimo nagovještaj svih užasa propasti ovoga svijeta. „*[15]

Zastupljena na velikim površinama ljubičasta može imati učinak užasa. Ljubičasta je boja tajanstvenog i nesvjesnog, često je povezujemo se magijom i moći, na trenutke je impresivna a na trenutne zagušljiva, prijeti i ohrabruje, sve ovisno o dio određenog kontrasta. Sve svijetle varijante ljubičaste boje predstavljaju svjetliji pogled na život, dok tamne upućuju na negativne sile. Ona ovoj kompoziciji daje dozu ozbiljnosti koja joj je potrebna, pokraj razigrane i snažne narančaste i mirne zelene. [16]

Autorica ovim bojama upućuje na stabilniji ali ne do kraja istraženi dio života, ispunjen veseljem i snagom (narančasta), dozom ozbiljnosti i moći (ljubičasta) ali i nezrelosti (zelena).

[13] Brenko, Aida, Moć boja, kako su boje osvojile svijet, Etnografski muzej, Zagreb, 2009
[14] Itten, Johannes, Umetnost boje, Priručnik, Umjetnička akademija u Beogradu, 1973
[15] Geothe - Itten, Johannes, Umetnost boje, Priručnik, Umjetnička akademija u Beogradu, 1973
[16] Itten, Johannes, Umetnost boje, Priručnik, Umjetnička akademija u Beogradu, 1973, Brenko, Aida, Moć boja, kako su boje osvojile svijet, Etnografski muzej, Zagreb, 2009

5.4. „Kompozicija 4“ – staklo br.4

Ova Kompozicija po odabiru boja uvelike nalikuje na Kompoziciju br. 2 ali se zbog drugačijeg smještaja, omjera i nijansi boja i uvelike razlikuje i daje potpuno drugačiji doživljaj. Ponovno su korištene crvena žuta i plava boja ali u ovoj kompoziciji su reducirane. Pa tako crvena koja je korištena na ovoj kompoziciji je puno prigušenija s obzirom da je reducirana s crnom kojom je dobiva ozbiljniji i odvažni doživljaj. Plava boja na ovoj kompoziciji puno je tamnija i dublja pa su tako sve njene karakteristike izražajnije, stoga je ona na ovoj kompoziciji u manjem omjeru. U žutu boju dodana je mala količina narančaste koja je umanjila njenu svjetlinu i pridonijela joj zlatni izgled pa tako i drugačije karakteristike. Ona je sada simbol moći, uzvišenja, mudrosti i bogatstva. [17] Žuta (zlatna) boja na ovoj je kompoziciji postavljena u uskom vertikalnom pravokutniku s desne strane pokraj koje je plava u gornjem lijevom kutu i crvena u izduženijem pravokutniku ispod nje.

Koliko god da se razlikuju ekspresije boja toliko se i razlikuje naš subjektivni doživljaj iste. Boje mogu varirati na pet načina: prema kromatskoj vrijednosti, promjeni u svjetlini, promjeni zasićenosti, promjeni u kvantitetu, promjeni u opažanju boje kao posljedica simultanog kontrasta. [18]

Upravo iz navedenih razloga iako su korištene iste boje kao i na drugoj Kompoziciji, njihov doživljaj na ovoj potpuno je drugačiji, pa tako ovdje ove boje upućuju na ozbiljni korak u život, odnosno razdoblje već izgrađenog i izabranog životnog puta.

[17] Itten, Johannes, Umetnost boje, Priručnik, Umjetnička akademija u Beogradu, 1973, Brenko, Aida, Moć boja, kako su boje osvojile svijet, Etnografski muzej, Zagreb, 2009
[18] Itten, Johannes, Umetnost boje, Priručnik, Umjetnička akademija u Beogradu, 1973

fotografija 11: Kompozicija 4

fotografija 12: Kompozicija 5

5.5. „Kompozicija 5“ – staklo br. 5

Zadnja Kompozicija sastoji se od dužeg crnog pravokutnika s lijeve strane, tamno zelenog pravokutnika i smeđeg pravokutnika iznad zelenog. Gledajući u tu kompoziciju prva boja koja nam upada u oči je upravo ta smeđa, s obzirom da je od navedenih boja najsvjetlija. Smeđa boja je najmanje voljena, iako se pojavljuje posvuda u prirodi. Ona podsjeća na prljavštinu, grubost i siromaštvo, u samostanskim redovima zadržala se kao boja vrline, i uglavnom je bila boja odjeće nižih redova. Zbog njene učestalosti u prirodi također simbolizira zrelost ali i propadanje.[19]

Zelena boja iako je već okarakterizirana gore u tekstu, u ovoj Kompoziciji daje drugačiji doživljaj s obzirom da ima veći udio plave boje u sobe i da je reducirana s crnom. Ova nijansa zelene boje posjeduje hladan i silovit izraz agresije.[20]

Crna ima mnoge odlike i karakteristike koje su većinom negativne. Ona predstavlja kaos, smrt, zlo, grijeh, ilegalnost, podzemni svijet, žalost i nesreću. Usprkos tome u nekim kulturama ona je boja plodnosti i stvaranja novog života. Iz razloga što je zastupljena u odjeći svećenika ona je boja skromnosti i poniznosti. [21]

Kombinacijom hladne i tajnovite zelene, propadanje i zrelosti smeđe, kaosa i smrti crne dobivamo početak nekakvog kraja. Kraj iza koje stoji duga priča nastajanja zbog koje se promatrač ako radu prilazi s te strane zagledava iza i istražuje cijelo ukupno nastajanje.

Za Geotha sve boje nastaju iz sive, iz mutnog. Što se više zamuti sunčeva svijetlost, to je intenzivnija njegova boja: u sumrak i zoru čini se tamocrvenim. Boje nastaju iz tamne, tako da se crnilo zamuti. Ako se noćno nebo promatra kroz svijećom osvjetljeno, blago mutno staklo, nebo se čini ljubičastim. Što je staklo mutnije, to se nebo čini svijetlije i plavije. Tako iz mutnosti nastaju: crvena, žuta i plava, objašnjava Geothe. [22] Ako uzmemo u obzir Geothovu teoriju u ovome radu zadnje staklo možemo gledati kao prvo. Iz nečega tamnoga krenuti ka svjetlijem, kraj gledati kao na početak.

[19] Brenko, Aida, Moć boja, kako su boje osvojile svijet, Etnografski muzej, Zagreb, 2009
[20] Itten, Johannes, Umetnost boje, Priručnik, Umjetnička akademija u Beogradu, 1973
[21] Brenko, Aida, Moć boja, kako su boje osvojile svijet, Etnografski muzej, Zagreb, 2009
[22] Brenko, Aida, Moć boja, kako su boje osvojile svijet, Etnografski muzej, Zagreb, 2009

fotografija 13: detalj

fotografija 14: E. Hercigonja, Drago mi je, 2021

6. ZAKLJUČAK

Najveći izazov rada je prikazati nešto što ne možemo vidjeti. Kroz Kompozicije autorica je pokušala generalizirati i barem prosječno prikazati put čovjeka i umjetnosti. Ideja rada je prikazati autoričin osobni izraz promišljanja o suvremenoj umjetnosti i njezinom publikom. Značenje i psihologija boja zasnivaju se većinski i prvenstveno na instinktu i osjećajima. Rad nastaje upravo oslanjanjem na osjećaje i instinkte korištenjem boja, ali ono je i reprezentacija osobnog stava gledanja na različitu ljudsku dob kao i na umjetnička razdoblja. Umjetnost je živa i kao takva ima svoj početak i kraj, rođenje i smrt, i ako se osvrnemo na rad bijelo i crno polje. Kako se život na novo rađa tako se i iznova rađa nova umjetnost ali je s vremenom izgubila interes publike. Baš kao kroz stakla, društvo gleda kroz umjetnička djela umjesto u njih. Kroz materijal autorica upućuje upravo na problem društva nezainteresiranosti za suvremenu umjetnost a kroz sam rad pokušava pridobiti publiku na promatranje sa većim interesom i zanimanjem. Moramo početi promatrati umjetnost i svijet oko nas da bi ga tek onda počeli shvaćati.

fotografija 15: detalj

fotografija 16: E. Hercigonja, Drago mi je, 2021, frontal

7. POPIS SLIKOVNOG MATERIJALA

Fotografija 1 – Autorska fotografija- Ena Hercigonja

Fotografija 2- https://creativeatelier.blogspot.com/2017/03/kontrast-krivih-parova.html

Fotografija 3- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Munsell_color-tree_hg.jpg

Fotografija 4 - https://en.wikipedia.org/wiki/Munsell_color_system

Fotografija 5 - https://sh.wikipedia.org/wiki/Bijelo_na_bijelom#/media/Datoteka:White_on_White_(Malevich,_1918).png

Fotografija 6-8 – Autorska fotografija – Ena Hercigonja

Fotografija 9 - https://www.mark-rothko.org/untitled-1952.jsp

Fotografija 10-16 – Autorska fotografija – Ena Hercigonja

8. LITERATURA

Brenko, Aida, Moć boja, kako su boje osvojile svijet, Etnografski muzej, Zagreb, 2009

Itten, Johannes, Umetnost boje, Priručnik, Umjetnička akademija u Beogradu, 1973, online verzija

Psihologija boje: utječe li na to kako se osjećate, članak, Kendra Cherry, recenzirao Steven Gans, URLG:

https://hr.reoveme.com/psihologija-boja-utjece-li-na-to-kako-se-osjecate/

The International Journal of Indian Psychology, online verzija, urlg: https://books.google.hr/books?id=He27CwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Miro Glavurtić, crkva u svijetu, Umjetnost i misao, Inverzije, Slikarstvo, online verzija

Šuvaković, M., Pojmovnik suvremene umjetnosti, 2005., Zagreb